

Част 1: Прилагане на принципите на кръговата икономика в туризма

Сана-Мари Ренфорс

Съдържание

- Целта на тази сесия е да запознае участниците с концепцията за кръговата икономика и нейните основни принципи, като постави акцент върху това как кръговите практики и бизнес модели могат да подпомогнат туристическия сектор в по-ефективното използване на ресурсите и намаляването на отпадъците.
- Ключови думи: кръгова икономика, устойчив туризъм, кръгови практики, ресурсна ефективност, прилагане на кръгови модели в туризма

Как туризмът използва ресурсите – и защо това има значение

- До 2050 г. се очаква човечеството да се нуждае от ресурсите на три планети, за да поддържа сегашния линеен модел на производство и потребление. Туризмът като индустрия оказва сериозен натиск върху местните ресурси поради интензивното им използване и генерирането на значителни количества отпадъци.
- Дейността на туристическия сектор изисква големи количества материали, енергия и вода, като в резултат се образуват разнообразни отпадъци. Един хотелски гост произвежда средно около един килограм отпадъци на ден и използва приблизително четири пъти повече вода от местен жител. В ресторантите между 10 и 30% от храната ежедневно се изхвърля.
- Освен това, туризмът е отговорен за около 8% от глобалните емисии на CO₂. Потреблението, свързано с туристическите дейности, продължава да нараства до нива, които са неустойчиви и допринасят за изменението на климата.
- Всички тези негативни въздействия подчертават необходимостта от преход към прилагане на принципите на кръговата икономика в туризма — модел, който насърчава ефективното използване на ресурсите, повторната употреба и намаляването на отпадъците.

Ресурсна ефективност в туризма

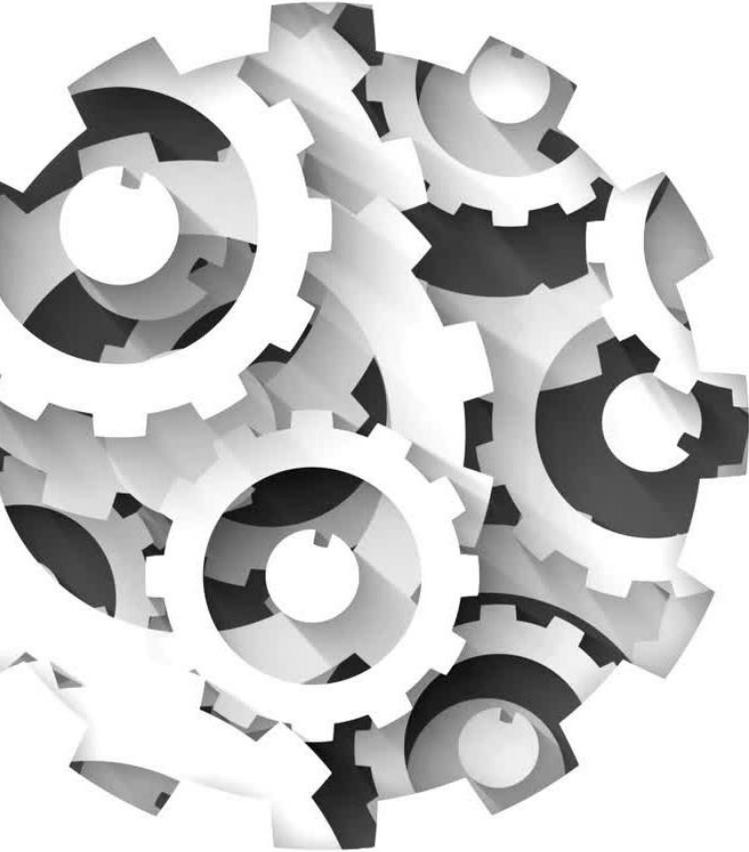

- Ресурсната ефективност в туризма означава постигане на максимална стойност и полза от използваните ресурси – като енергия, вода, материали и храна – при едновременно минимизиране на отпадъците, емисиите и екологичните щети по цялата туристическа верига на стойността. Тя има ключова роля за прехода към устойчиви и кръгови модели в туризма, тъй като **насърчава отговорното потребление и оптимизирането на процесите във всички звена на сектора.**
- Основни направления на ресурсната ефективност включват:
 - Енергийна и водна ефективност
 - Предотвратяване и намаляване на отпадъците
 - Устойчиво използване на материали
 - Оптимизация на транспорта и логистиката

Какво е кръгова икономика?

- Кръговата икономика представлява икономически модел, насочен към **дълбока трансформация в начина, по който се използват ресурсите** – вместо да се изчерпват и изхвърлят, те се преизползват и поддържат в затворен цикъл на производство и потребление.
- За разлика от линейната икономика – основана на принципа *взemi → произведи → използвай → изхвърли* – кръговата икономика предлага **системен подход**, който обхваща начина, по който се произвеждат стоки, предоставят услуги и се осъществява потреблението.
- В този модел потреблението се основава на достъп до услуги, а не непременно на притежание – чрез споделяне, наемане, ремонт и рециклиране. По този начин стойността на продуктите, материалите и енергията се запазва възможно най-дълго в икономическия цикъл.
- Според Kirchherr и др. (2017) кръговата икономика е икономическа система, основана на бизнес модели, които заменят концепцията за „край на жизнения цикъл“ с намаляване, повторна употреба, рециклиране и възстановяване на материали в процесите на производство, дистрибуция и потребление, с цел постигане на устойчиво развитие.
- Както отбелязва Sheldon (2022), това е икономика, основана на ресурсна ефективност, чиято цел е да пести ресурси чрез тяхното максимално ефективно използване и свеждане до минимум на загубите.

Сравнение между линеен, рециклиращ и кръгов модел

Линеен икономически модел

- Линеината икономика следва модела „вземи – произведи – изхвърли“, като силно разчита на ограничени ресурси и води до значително количество отпадъци.

Модел на икономика, основана на рециклиране

- Икономиката, основана на рециклиране, намалява количеството отпадъци чрез повторно въвеждане на материали в производството, но все още зависи от извличането на нови природни ресурси.

Модел на кръговата икономика

- Кръговата икономика насърчава повторната употреба, ремонта и рециклирането с цел минимизиране на отпадъците и устойчиво опазване на ресурсите.

Кръговата икономика - инструмент за постигане на устойчивост в туризма

Устойчивостта е целта, а кръговата икономика е инструмента за постигането ѝ.

Тя предлага нови начини за развитие на бизнеса и открива възможности за растеж, като насърчава ефективното използване на ресурсите и минимизирането на отпадъците.

Прилагането на кръгови принципи води до намаляване на разходите, повишаване на репутацията на марката и засилване на лоялността на клиентите.

Тя също така създава нови възможности за сътрудничество между различните участници във веригата на стойността. Това сътрудничество стимулира иновациите и насърчава нестандартното мислене.

Бизнеси с материални активи и бизнеси с нематериални активи

- Всеки сектор и участник в туризма преминава през различен процес на кръгова трансформация, в зависимост от особеностите на своя бизнес. Поради това Einarsson и Sorin (2020) разграничават два основни типа участници в туристическия сектор:
 - **Бизнеси с материални активи (ресурсоемки предприятия)** – това са компании, които управляват физически активи, като места за настаняване, ресторанти и транспортни фирми. При тях кръговата трансформация се фокусира върху намаляване на отпадъците, удължаване на жизнения цикъл на материалите и оборудването и оптимизиране на използването на ресурсите и активите. За постигане на тези цели е от съществено значение сътрудничеството по веригата на доставките.
 - **Бизнеси с нематериални активи** – това са компании, които предлагат нематериални услуги, като туристически агенции и дистрибутори. Техният принос към кръговата икономика се изразява главно чрез маркетинг, комуникация и повишаване на осведомеността сред клиентите и дестинациите относно устойчивото потребление и поведение.

Основни принципи на кръговия туризъм

- 1. Премахване на отпадъците и замърсяването чрез еко-дизайн**
 - Използване на издръжливи продукти, които могат да се използват многократно (напр. тоалетни принадлежности за презареждане, посуда за многократна употреба)
 - Избягване на изделия и опаковки за еднократна употреба
- 2. Поддържане на продуктите и материалите в употреба**
 - Удължаване живота на оборудването, обзавеждането и сградите
 - Насърчаване на повторната употреба, споделянето и ремонта (напр. мебели, униформи, електроника)
- 3. Опазване и възобновяване на природните системи**
 - Подкрепа за природосъобразен и регенеративен туризъм (напр. компостиране, използване на местни храни, опазване на биоразнообразието)
 - Използване на възобновяема енергия и намаляване на въглеродните емисии
- 4. Подкрепа за местни и кръгови вериги на доставки**
 - Партньорство с местни предприятия, прилагачи принципите на кръговата икономика
 - Използване на възобновяема енергия и намаляване на въглеродните емисии

Сътрудничество

- Кръговата икономика изисква **мрежов подход**, а преходът към нея не може да бъде постигнат без сътрудничество и споделена цел.
- Сътрудничеството *позволява и гарантира ефективното използване на ресурсите*
 - Необходимо е да се разбере връзката между туризма и другите индустрии, както и начините за взаимодействие с местните участници.

Кръгово обществено възлагане (или кръгови поръчки)

- Стратегическото закупуване на продукти, материали и услуги в подкрепа на кръговата икономика има важно значение.
- **Избор на кръгови доставчици:** Работете с доставчици, които използват рециклирани или възобновяеми материали, приемат обратно продуктите след употреба или предлагат услуги (напр. наем) вместо продажба на стоки. Избирайте продукти в насипно състояние с минимална или без опаковка.
- **Издръжливост и ремонтпригодност:** Избирайте продукти с дълъг живот, лесна поддръжка и възможност за ремонт или обновяване (напр. мебели, ИТ оборудване, униформи).
- **Споделени услуги:** Сътрудничете си с близки туристически предприятия за съвместно използване на ресурси като транспортни услуги или системи за управление на отпадъци.
- **Зелени обществени поръчки:** Прилагайте националните или европейските критерии за „зелени“ обществени поръчки (GPP), когато са приложими.

Примери за прилагане на кръгови практики в места за настаняване

- Преминаване към възобновяема енергия, разделно събиране и рециклиране на отпадъците и намаляване на потреблението на вода.
- Рециклиране на мебели и текстил и използване на рециклирани материали за спално бельо и хавлии; замяна на тоалетни принадлежности в опаковки за еднократна употреба с устойчиви опаковки или дозатори и ограничаване употребата на пластмаса.
- Максимално използване на базата за настаняване през слабия сезон за други цели, различни от настаняване.

Примери за прилагане на кръгови практики в ресторанти

- Устойчиво снабдяване със суровини и намаляване на хранителните отпадъци. Суровините се закупуват от местни производители, рибари, ловци и събирачи на горски плодове, а част от тях могат да се произвеждат и на място.
- Продукти с изтичащ срок на годност от магазини също могат да се използват като суровини. Важно е да се създават здравословни порции от местни сезонни храни, да се предлага по-широк избор от размери на порциите или по-кратко меню, както и да се повишава информираността на потребителите относно хранителните отпадъци.
- Ограничаване на пластмасовите отпадъци и рециклиране на опаковките.
- Използване на дигитални платформи за продажба на излишна храна директно на потребителите.
- Компаниите могат да закупуват употребявани мебели, съдове и прибори.
- Работните облекла и текстилите в ресторантите могат да бъдат изработени от рециклирани материали.

Обобщение

- В кръговата икономика не съществува понятието „отпадък“.
- Тя е насочена към намаляване на отпадъците и поддържането им в затворен цикъл на производство и потребление.
- Кръговата икономика е инструмент, чрез който туристическите дестинации и предприятия могат да повишат устойчивостта на своите дейности.
- Всеки бизнес в туризма преминава през различна форма на кръгова трансформация, в зависимост от спецификата на своята дейност.

ДЕЙНОСТИ

Време за размисъл: Какви са ползите за бизнеса от прилагането на кръгови практики

- В приложението ще намерите пример за бизнес казус за ресторант работещ на принципа на кръговата икономика.
- Прочетете казуса и помислете върху следните въпроси:
 - Какви ресурси се спестяват чрез повишаване на ресурсната ефективност в този ресторант?
 - Кои са основните кръгови практики, които ресторантът е възприел, и как стигнахте до този извод?

Допълнителна литература

- Einarsson S. & F. Sorin (2020). Circular Economy in travel and tourism: A conceptual framework for a sustainable, resilient and future proof industry transition. CE360 Alliance.
- Kirchherr, J., Reike, D. & Hekkert, M. (2017). Conceptualizing the circular economy: An analysis of 114 definitions”, Resources, Conservation and Recycling, 127, 221–232.
- Kurtagic (2018). Circular economy in tourism in South East Europe.
- Sheldon, P. J. (2022). The coming-of-age of tourism: embracing new economic models”. Journal of Tourism Futures, 8, 2, 200–207.
- World Economic Forum. (2022). 5 circular economy business models that offer a competitive advantage.

INSPIRES
RESILIENT TOURISM

*Stay
tuned!*

inspires-tourism.eu

linkedin.com/company/inspires/

facebook.com/INSPIRES-TOURISM

Co-funded by
the European Union

Проектът е финансиран от Програма „Единен пазар“ на Европейския съюз по силата на споразумение за безвъзмездна помощ № 1011815

